

(Политика, 23.03.2009)



Економска криза која је крајем прошле године погодила свет представљала је изненађење за већину грађана, богаташа, министара, председника... Зато данас нико не зна ни које су јој размере, ни колико ће трајати. Андреј Кобјаков, руски независни економиста, професор на Универзитету Ломоносов, један је од ретких експерата који већ годинама упозорава на опасност од краха читавог економског система. Заједно са својим колегом Михаилом Хазином, он је још 2003. написао књигу „Залазак империје долара и крај Рах Американа”. Кад се књига чита данас, просто је невероватно колико су тачно, пре пет година, ови аутори предвидели данашња догађања.

„Већ тада су одговорни економисти све видели”, каже за „Политику” Кобјаков. „На пример, Алан Гринспен је 1996. године, када је индекс 'Дау Џонс' први пут прекорачио 6.000 јединица, деловање америчких инвеститора описао као 'ирационално претеривање'. Грубо говорећи, то је значило – сасвим сте полудели! Значи, бар су Гринспен и његово окружење одлично знали да се надувава огромни балон од сапунице на берзи САД. Ипак, после тога 'Дау Џонс' је непрекидно растао до 11.500 јединица који је достигао негде пред 2000. годину, а истовремено се невероватно брзо надувавао индекс 'Насдарк' који представља компанија високих технологија. У нереалност тих вредности могао је да се увери сваки инвеститор.”

Па ипак су наставили да купују?

Нису само инвеститори, него и домаћице, сви су слушали аналитичаре инвестиционих банака који су их на то позивали са свих екрана америчких телевизија. Извесна Еби

Судбину долара решиће Кина

Пише: Андреј Кобјаков
понедељак, 23 март 2009 20:00

Џозеф Коен, главни менаџер банке Голден Сакс, заузела је тада шесто место по утицају у свету. На то место није могао да претендује чак ни генерални секретар ОУН! Сећате се пирамида деведесетих, било их је и код вас – чак и ако сте свесни да улажете новац у пирамидалну банку, ви годинама гледате како се око вас људи богате, па не одолите и уложите свој новац с логиком – неће се ваљда баш на мени сломити кола. Тако је и у инвестицијама – како да инвеститор одоли кад је добит компаније „Јаху” годишње 165 процената. А кад купите акције, увећавате потражњу, цена расте, па и добит расте.

Кад се то зна, можемо ли данас рећи ко је крив за лудило које је захватило свет?

Данас сви траже проблем у економској равни у области закона, али то је пре свега морални проблем. И то је проблем од врха до дна. Кога ми да кривимо што је почела хипотекарна криза у САД? Оног незапосленог црнца који је узимао кредит да купи кућу? Да, он је неодговоран јер је знао да нема приходе и да не може да га врати. Али њега је убеђивао конкретни кредитни агент који му је говорио, купи, за годину дана ће твоја кућа вредети 1,5 пута више, ти ћеш је поново заложити, узети нови кредит, вратити нама наше, а онда ћеш је продати, вратити дуг и купити себи мањи стан, што је чиста добит.

Ко је ту више неодговоран? Али агент добија плату од количине продатих кућа. А служба која се бави ризиком у банци? Па одиторске компаније које су их проверавале? То што се дешавало на енглеском се каже greed (грид), код нас алачност, похлепа... Све је то било производ безумне идеје богаћења, зачарани круг, сви су зарађивали, у ствари нису зарађивали јер то није рад, рад подразумева стварање нечега корисног, а у том систему се ништа корисно није створило. Они су се просто богатали.

И шта сад? Сви виде да је проблем у систему, а улажући гомиле новца у економију заправо подржавају тај систем.

Да, гасе ватру керозином. Знате, када сам годинама о томе писао и упозоравао могле су се користити неке методе да се спречи катастрофа. Данас оне више нису ефикасне. Ако се у економију не упумпа гомила новца, то ће значити потпуни банкрот.

У Русији се говори о могућности да се долар замени неком другом валутом, златним

доларом или амером... Да ли је то могуће?

Јесте. Американци као један од сценарија разматрају и ту варијанту. Али проблем је у томе како ту нову валуту претворити у светску. Више им нико неће веровати јер ће на повлачењу долара изгубити многи. Светска валута мора да има поверење на свим нивоима. Морају да јој верују централне банке других земаља, владе, и коначно да буде валута штедње за већи број грађана. Морају јој веровати свуда. А ако би они то урадили, онда би одсекли од валуте велики број људи и компанија. Зато верујем да се то може десити само у крајњем случају. И да ће тако САД решити унутрашње проблеме, а добровољно се одрећи финансијске власти коју сада имају.

А ако се то не деси, каква је даља судбина долара?

Мислим да ће долар морати да падне до 2015. године. Већ би се то десило да је Кина спремна да преузме лидерство. Сада судбину америчког долара не решавају Американци него Кинези. Они су веома одлучно, не тражећи и не слушајући ничије савете, одлучили да развијају унутрашње тржиште. Кад то ураде и снизе своју зависност од извоза, следећи корак ће бити потчињавање југоисточне Азије где су и им сада веома јаке позиције. Кинеска дијаспора је веома јака на Тајланду, Филипинима итд. Ја мислим да ће направити неки „азијан“, или нешто слично. Њима јесамо потребно да се још договоре са неколико стварно важних играча. То је Јужна Кореја, што неће бити тешко, и Јапан са којим неће бити лако, али историја ради за Кину, а не за Јапан. И зато ја мислим да они могу да створе моћан макрорегион у коме ће деловати та супервалута.

Долар ће тако изгубити позицију једине светске валуте, али ће имати свој доста велики макрорегион. Паралелно ће се повећавати зона евра и то не само формално повећањем броја земаља ЕУ. Већ сада је сва северна Африка прихватила евро као средство плаћања. И Турска је скоро спремна. Мислим да је и Украјина, а можда чак и Русија. Кина ће повећавати своју зону. Тако већ имамо три валуте које ће паралелно постојати, али на одређеним просторима. А после тога ће Кина затражити нови део светских финансија. Они ће почети да мењају међународну финансијску архитектуру.